



CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM FOR PREVENTION OF VIOLENCE AND THE CONNECTION WITH THE SECURITY OF THE CITIZENS

Abstract: General prevention as a function of criminal law is carried out mainly by law enforcement institutions - the Ministry of Interior and the judiciary. The criminal justice system sees crime prevention as the main step. The prevention of domestic violence develops all measures that lead to a reduction in crime and an increase in the sense of security of citizens - through direct deterrence of criminal acts or through policies and actions that reduce the potential and conditions for committing crimes.

Author information:

Yordanka Yankova-Yordanova

Chief assist. prof., PhD

Faculty of Technical Sciences

at Konstantin Preslavsky – University of Shumen

✉ j.jordanova@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

prevention, domestic violence, criminal acts.

Един от стандартните подходи за вникване в същността на понятията „организирано домашно насилие” предполага последователно изясняване на двете съставки „организирано” и „насилие”. Организацията е качествена характеристика и в управлението на даден процес се разглежда като съвкупност от хора, дейностите на които съзнателно се координират и направляват за постигнати на определени цели. Основните елементи в тази система подлежат на регламентиране и функционира в съответствие с правни норми, регламенти, правила и процедури. Разглеждането на проблема по този прит подход ни дава основание да използваме няколко смислови постановки, които можем да обединим в три групи: [1]

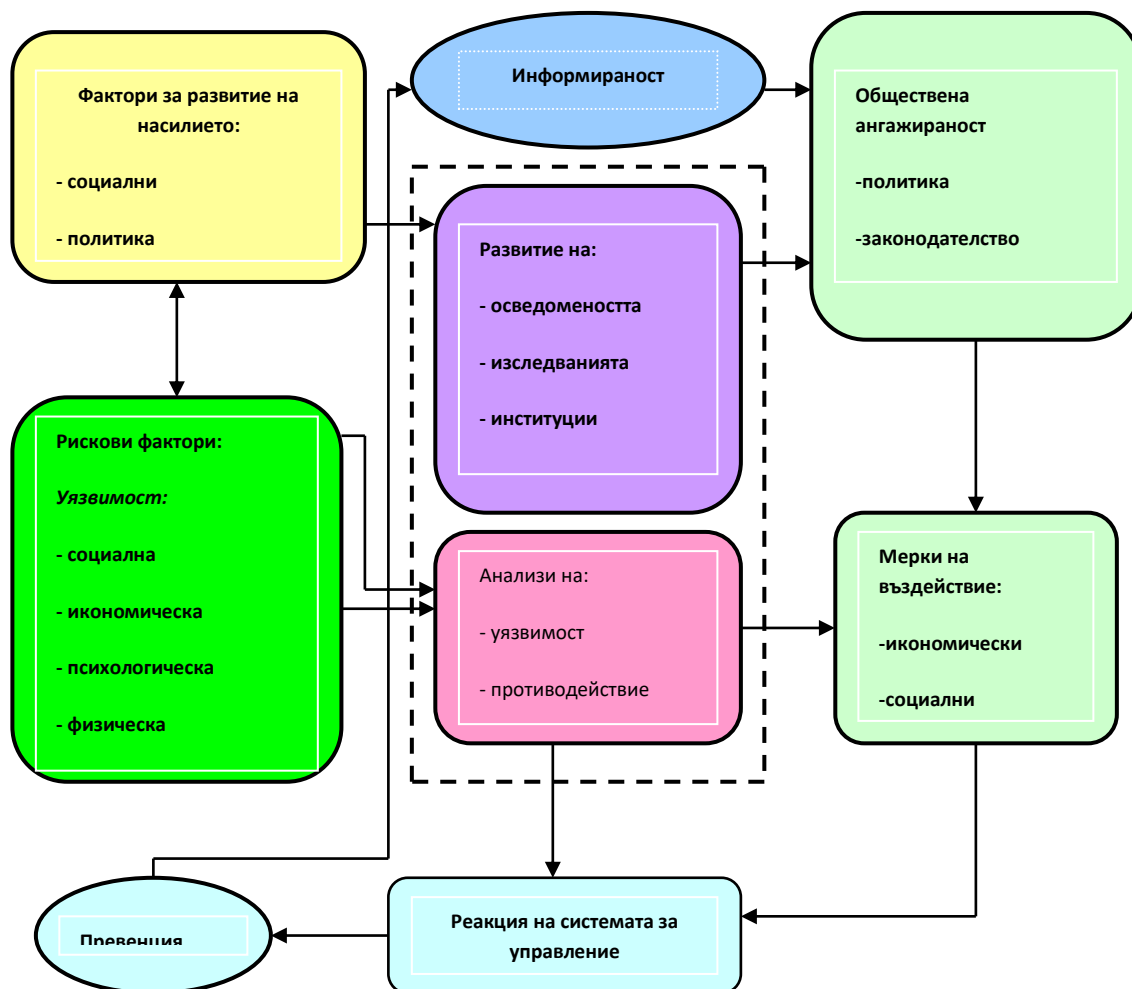
- атрибутивен аспект - организацията на тази престъпна дейност може да се разглежда в смисъл на степен на подреденост, като направените изследвания доказват по недвусмислен начин строгите правила на действие, които в случай на „пробив” в системата се стига до фатален край (смърт или тежки наранявания);
- предметен аспект – организацията се разглежда като система със свой строеж и специфични функции;
- функционален аспект – изясняват се механизмите на функциониране и развитие на обекта на управление.

Такова определение за превенция излиза далеч извън функциите на наказателното право и цели широк комплекс от политики за превенция на престъпността. Повечето престъпления и свързаните с тях проблеми не са само обекти на контрол и репресия. [2] Днес вече е официално прието разбирането, че корените на престъпността и начините на противодействие срещу нея са дълбоко социални и обхващат най-различни престъпления и свързаните с тях проблеми не са само обекти на контрол и репресия. [2] Съвременната философия на превенцията излиза извън традиционните право-охранителни мерки. Разбирането е, че превенцията на престъпността следва да включва широк кръг участници – гражданското общество, представено от

неправителствения сектор, представители на бизнеса и др. Действията за превенция целят снижаване първоначалното извършване на престъпления, за да се пресече възможността за други (Фиг.1.). В чл.7, т. 4 от ЗМВР (в сила от 1 май 2006 г.; посл. изм., ДВ, бр.88 от 9 ноември 2010 г.) превантивната дейност е посочена след основните дейности на МВР. В правоохранителната система предотвратяването на престъпления означава по-малко осъдени, по-малко разходи за тяхното разкриване и за цялата наказателна процедура, от което печели обществото. [1]Превенцията е не само законово регламентирана, но и неизменно присъства сред приоритетите на МВР.

Също така решението на проблема на престъпността може да произтича от решаването на други обществени проблеми. Естествен път на мислене е да се предотвратява настъпването на отрицателни събития или процеси вместо да се отстраняват и да се преодоляват последиците от тях. Сравнителният анализ на състоянието на превантивната дейност показва, че у нас нейните аспекти не са разгърнати в целия им обем. [3] Невинаги можем да констатираме приоритетно предсъбитийно вместо следсъбитийно реагиране. Следователно проблема на управление изисква извеждане на превантивната дейност на ниво на планиране, системност и мащабност, които да я изместят от следсъбитийното реагиране. Обемът на превантивната дейност изисква обединяване усилията на държавните органи, местната власт, частния сектор и доброволните организации за качествена превантивна дейност и реализиране на политика за превенция на проституцията на европейско, национално и местно ниво. Представителите на бизнеса и на неправителствения сектор могат да дадат своя принос за намаляване числеността на лицата от рисковите групи чрез включването им в различни проекти и програми за заетост. [4]

Демократизирането на обществото гарантира свобода на движение и право на установяване. Но то изисква и засилено полицейско сътрудничество, особено в контекста на борбата с престъпността, както и въвеждане на съвременни подходи за превенция. Дефицитът на сигурност, който може да настъпи след отпадане на контрола на вътрешните граници, при спазване на принципа за свободно движение на хора, стоки и капитали, налага изпълняване на необходимите компенсаторни мерки за неговото преодоляване. Нивото на сигурност в Общото европейско пространство е задължение и пряка функция от усилията на националните правоохранителни органи. [5]



Фиг. 1. Структура на системата за организация и управление на превенцията на домашно насилие.

Анализа на Фиг.1 ни дава основание да приемем хипотезата, че полицията във всички държави има задължението да охранява закона чрез намеса в случващи се или предстоящи престъпления и чрез отговор на вече извършени престъпни деяния. Актуалността на въпроса за съвременните аспекти на превенцията на домашното насилие се поставя с особена острота днес, когато усилено се говори за необходимост от съкращения на администрация и полиция, а в същото време гражданите очакват услугата „сигурност” от оправомощените държавни органи. [2] Щатната численост на МВР показва относително голям брой полицейски служители спрямо някои други европейски страни. Но не отчитаме, че определени функции за превенция, които в отделни страни са поети от общински, граждански или други организации на широката общественост, у нас са оставени на полицията и МВР. Като пример могат да се посочат социални услуги, изразяващи се в специализирана работа за превенция на асоциалното поведение и престъпления, извършвани от деца или от определени целеви групи, включително лишени от свобода и др. Важен инструмент за справяне с престъпността са превантивните действия [3]. Публично-частният подход трябва да е водещ в изграждането на превантивната политика на държавата.

Партньорството като средство е договореност между институциите, чиято основна цел е да преодолее недостатъците на разделението на труда при справянето с редица социални и други проблеми, където дейностите на тези институции се пресичат. При партньорството компетенциите за въздействие върху отделен проблем се преразпределят или се създават нови взаимовръзки. Моделът на децентрализация в областта на сигурността се прилага в някои

европейски страни – например Германия, и дава много добри резултати в осъществяване на превантивната дейност. Задачата и ролята на академичните среди при планиране и оценяване успешността на политиките за превенция е да се анализират и разкриват причините за появата на различните форми на престъпност, както и да се оценяват успешни проекти, да се предлагат модели и утвърждават [4].

В действителност няма достатъчна информация, какви данни са използвани, за да бъде направена и какъв е модела за оценка. Също така е наивно да се смята, че дори броят на жертви да е бил такъв за даден период то той не е останал еднакъв през всичките тези години. Понякога оценки за превенция и контрол над престъпността броят на жертвите в България годишно е между 3000 и 4000 души. Малкото по-достоверни са данните включващи броя на случаите на пострадали, идентифицирани от полицията или потърсили помощ от неправителствена организация в България или в чужбина. Българските граждани са предимно жени и момичета, които доброволно са се върнали в България с помощта на програми за помощ и подкрепа, както и жени и момичета, идентифицирани като жертви от полицията по време на нейни акции в страната, в която са пребивавали. [1] Данните, изнесени от РЦ, представляват минимална оценка и са близки до тези, събрани и публикувани през 2005 г. от Международната организация по миграция (МОМ), които са най-изчерпателните до момента за регистрирани случаи в България. Според МОМ броят на жертвите – български граждани, идентифицирани и подпомогнати в България между януари 2015 г. и 31 декември 2019 г., е 620, а на чуждите граждани, идентифицирани за същия период в България, е 86 [2].

Управлението при операции в отговор на ограничаване на проституцията е съвкупност от принципни решения и мероприятия с различен характер, които се свеждат до:

- наблюдаване на рискови фактори за развитие на процеса;
- анализиране и ранно предупреждение на рисковите групи;
- определяне целите на управлението в конкретната ситуация;
- разработване на планиращи документи за използване на националните сили и средства и за взаимодействие с международни институции;
- подготвяне на решения, организиране и ръководене на действия и контрол над резултатите от управлението в хода на превенцията;
- подготвяне и осъществяване на стратегия (програма) за възстановяване след приключване на събитието;
- анализиране на проституцията като процес и ефективността на мерките, предприети от институциите и органите;
- планиране на националната система за управление при операции в отговор на ограничаване действието на престъпни организации, предприемане на мерки за подобряване на жизнения статус на потърпевшите.

Във всяко ведомство да се формира административно звено от ръководни и експертни кадри, за които подготовката и участието в управлението на процеси е основно функционално задължение. Подготовката на такъв вид органите за управление се извършва по единен замисъл от национални, ведомствени, областни, общински и обектни планове. [1] Основните цели на управлението да са:

- повишаване на способностите за превенция, въздействие върху възникващото напрежение и предотвратяване на възможни негативни последствия от насилие;
- ефективно управление при възникнало насилствено действие за експлоатация на личността;
- разработване на планове, механизми и мероприятия за намаляване въздействието на насилие и преодоляване на последствията от него;

- своевременна гражданска и психологическа подготовка за провеждане на операции в отговор на възникнали насилствени действия;
- поддържане на способности за поставяне на насилие под контрол и управляване на процесите за връщане към състояние на психологическа стабилност.
- Тези цели се постигат, чрез създаване на система от органи, механизми, сили и средства, насочени към решаването на следните задачи:
- предварителна подготовка на държавните институции и системата за управление в обстановки, т.е. „превенция“;
- неутрализиране или намаляване на рисковите фактори, т.е. „корекция“ в действията свързани с неутрализиране на престъпления;
- овладяване на насилието над жени и предотвратяване на разпространяването на действия, т.е. „противодействие“;
- намаляване интензивността на сексуалната експлоатация с цел социално-икономически причини, т.е. „редукция“ на трудовия пазар;
- ликвидиране на последствията, планиране и провеждане на мероприятия за предотвратяване на нова експлоатация, т.е. „реконструкция“ [4].

Прилаганите процедури, материалната, комуникационната и информационната база и органите, които ги осигуряват и използват, както и силите и ресурсите формиращи механизма за провеждане на операциите в отговор на насилствената сексуална експлоатация. Ефективността на механизма зависи от организацията за провеждане на незабавен и непрекъснат процес на координиране както между компетентните - държавни ведомства и органи, така и с международните агенции и отделни държави. Проблемът за ефективността на механизма се решава, като се валидизират трите основни проблема: [3]

- създаване на организация в рамките на териториалните единици (области, общини и кметства) и изграждане на структури за просвета и превенция сред подрастващите и рисковите социални групи;
- изграждане на надеждна и сигурна система за превенция и координиране дейности с международните структури и организации;
- поддържане режимът на информационна база и координиране работата с участващи в дейности свързани със домашно насилие [5].

Разработената в страната нормативната база в не достатъчна степен позволява да се осигури решаването на тези проблеми. Факторите които ги обуславят са много, но биха могли да се решат единствено при ясна и точна координация между всички структури, които са елемент от Националната система за организация и управление на домашното насилие като социално-икономическо явление.

References:

1. Adler, A. *Praktika i teoria na individualnata psihologia*. Sofia, 1995.
2. Arsova, T. *Prostitution and Sex Workers in Bulgaria: Analysis of the Situation and the Risk with Regards to HIV/AIDS/STDs*. Sofia: Health and Social Development Foundation. 2000
3. Bartol, K. *Psihologia kriminalnogo povedenie*. 7-e izd. Praym Evro-Znak, 2004.
4. Pushkarova, I. *Deystvashtoto balgarsko zakonodatelstvo otnosno prestapnata deynost po trafik na hora v "Spravedliv protses za zhertvite na trafik"*. Sofia, 2009. NPK na Republika Bulgaria, izm., br. 88 ot 1999 g.
5. Pushkareva, N. L. *Semyya, zhenshtina, seksualnaya etika v pravoslavii i katolitsizme: perspektivy sravnitel'nogo podhoda*. – *Etnograficheskoe obozrenie*, 1995, №3.